

Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU14

Vapenfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om vapenfrågor, bl.a. med hänvisning till pågående utredningsarbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om genomförandet av ändringarna i EU:s vapendirektiv, vapenlicensfrågor och vapenamnesti.

I betänkandet finns två reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

19 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Genomförande av ändringarna i vapendirektivet	6
Tidsbegränsade licenser	8
Licenshantering vid vapenbyte	12
Licenser för enhandsvapen	14
Utökad vapengarderob	15
Vapenlicens för flera ändamål	17
Ålderskravet för tillstånd för jaktvapen	18
Europeiskt skjutvapenpass	19
Vapenlicenser och psykisk ohälsa	21
Vapenamnesti	22
Förvaring av vapen	23
Motioner som bereds förenklat	24
Reservationer	25
1. Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, punkt 1 (SD, C)	25
2. Vapenamnesti, punkt 10 (S, V, C, MP)	26
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	27
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	27
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	30

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Genomförande av ändringarna i vapendirektivet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 1 och

2023/24:2713 av Helena Vilhelmsson (C).

Reservation 1 (SD, C)

2. Tidsbegränsade licenser

Riksdagen avslår motion

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 6.

3. Licenshantering vid vapenbyte

Riksdagen avslår motion

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 2.

4. Licenser för enhandsvapen

Riksdagen avslår motion

2023/24:185 av Magnus Persson (SD).

5. Utökad vapengarderob

Riksdagen avslår motion

2023/24:143 av Mathias Bengtsson (KD).

6. Vapenlicens för flera ändamål

Riksdagen avslår motion

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 3.

7. Ålderskravet för tillstånd för jaktvapen

Riksdagen avslår motion

2023/24:762 av Lars Beckman (M).

8. Europeiskt skjutvapenpass

Riksdagen avslår motion

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 4.

9. Vapenlicenser och psykisk ohälsa

Riksdagen avslår motion

2023/24:1106 av Crister Carlsson och Malin Höglund (båda M).

10. Vapenamnesti

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7 och

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 39.

Reservation 2 (S, V, C, MP)

11. Förvaring av vapen

Riksdagen avslår motion

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 5.

12. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 8 februari 2024

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Adam Marttinen (SD), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson Garpvall (SD), Rasmus Ling (MP), Sanna Backeskog (S), Lars Isacsson (S), Sten Bergheden (M) och Martin Melin (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 19 motionsyrkanden om vapenfrågor från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar om vapenlicensfrågor, vapenamnesti och andra frågor som rör vapen. Motionsyrkandena finns i bilaga 1. Av dessa behandlas sex motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Genomförande av ändringarna i vapendirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om genomförandet av ändringarna i EU:s vapendirektiv.
Jämför reservation 1 (SD, C).

Motionerna

I motion 2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 1 anförts att regeringen bör överväga att förändra de regler som införts utifrån ändringarna i EU:s vapendirektiv och som innebär att innehav av stora magasin som används för målskjutning har blivit tillstånds- och licenspliktiga.

I motion 2023/24:2713 av Helena Vilhelmsson (C) begärs ett tillkännagivande om att förändra reglerna om licensplikt för vapenmagasin på ett sätt som innebär att EU:s vapendirektiv implementeras på en miniminivå.

Bakgrund

Gällande rätt

De generella förutsättningarna för att en enskild person ska beviljas tillstånd att inneha skjutvapen finns i 2 kap. 4–6 a §§ vapenlagen (1996:67). De krav som ställs upp är bl.a. att vapnet ska behövas för ett godtagbart ändamål och att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.

Det krävs sedan den 1 juli 2023 även tillstånd för att inneha löstagbara vapenmagasin för halvautomatiska skjutvapen med centralantändning av viss storlek (1 kap. 7 a § och 2 kap. 1 §). Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning eller samling får även utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet (2 kap. 8 § andra stycket).

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år. Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader (9 kap. 1 §).

Om brottet är grovt döms till fängelse i lägst fyra och högst sju år, och om brottet är synnerligen grovt döms till fängelse i lägst sex och högst tio år (9 kap. 1 a §).

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet innehar ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin utan att ha rätt till det döms till böter eller fängelse i högst sex månader, förutsatt att det inte är fråga om ringa fall (9 kap. 2 §).

Genomförande av ändringarna i vapendirektivet och EU-domstolens prövning

Den 17 maj 2017 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (ändringsdirektivet), kodifierat enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (det kodifierade vapendirektivet). Ändringsdirektivet skulle i de flesta delar ha varit genomfört senast den 14 september 2018. I januari 2021 röstade riksdagen nej till ett förslag till genomförande (prop. 2020/21:42), med hänvisning till att förslaget innebar en överimplementering av direktivet. I maj 2022 stämde kommissionen Sverige i EU-domstolen för fördragsbrott på grund av för sent genomförande av ändringsdirektivet. Vid samma tidpunkt, i maj 2022, gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå hur ändringsdirektivet skulle genomföras i svensk rätt. En utgångspunkt för uppdraget var att ändringsdirektivet skulle genomföras på absolut miniminivå. Utredningen överlämnade i november 2022 betänkandet EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå (SOU 2022:62). I april 2023 överlämnades propositionen Genomförande av ändringarna i vapendirektivet (prop. 2022/23:102) till riksdagen. Riksdagen biföll propositionen (bet. 2022/23:JuU25, rskr. 2022/23:215). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2023.

EU-domstolen har därefter fastställt att Sverige ska betala 8 500 000 euro till kommissionen på grund av att ändringsdirektivet genomfördes för sent (EU-domstolens dom den 9 november 2023 i mål C-353/22).

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av propositionen Genomförande av ändringarna i vapendirektivet (prop. 2022/23:102) behandlade utskottet ett motionsyrkande om att implementeringen skulle ske på absolut miniminivå där motionärerna ansåg att förslagen i propositionen, särskilt i fråga om regleringen av vapenmagasin, gick längre än vad som krävdes enligt ändringsdirektivet (bet. 2022/23:JuU25). Utskottet anförde följande (s. 10 f.):

Som framgår ovan stämde EU-kommissionen i maj 2022 Sverige i EU-domstolen på grund av för sent genomförande av ändringsdirektivet, vilket i de flesta delar skulle ha varit genomfört senast den 14 september 2018. Det är därför angeläget att ett genomförande sker så snart som möjligt.

Samtidigt är det viktigt att genomförandet av ändringsdirektivet i svensk rätt, i enlighet med riksdagens tidigare tillkännagivanden, inte går längre än vad som krävs i direktivet. Av propositionen framgår att detta också är regeringens utgångspunkt.

Vad särskilt gäller förslaget om hur vissa vapenmagasin ska regleras gör regeringen bedömningen att det är innehav av magasin som bör regleras, då övriga alternativ, t.ex. en användarreglering, är förenade med allvarliga nackdelar för enskilda vapenägare, med bl.a. krav på dubbla tillstånd för andra än målskyttar. Mot bakgrund av den tidspress som råder, risken att behöva betala böter till EU och de nackdelar som alternativa

regleringar skulle innebära för flertalet vapenägare accepterar utskottet regeringens förslag. Utskottet kommer noga att följa tillämpningen av de nya reglerna.

När det gäller att genomföra effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner mot otillåtna innehav av vissa magasin ställer sig utskottet bakom regeringens bedömning att detta kräver att sådana innehav kriminaliseras.

Även i övriga delar anser utskottet, i likhet med regeringen, att propositionen inte går längre än vad som krävs för att genomföra ändringsdirektivet. Lagförslagen är enligt utskottet ändamålsenligt utformade och utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag.

Av detta följer att det enligt utskottet inte finns anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2022/23:215).

Utskottets ställningstagande

Genomförandet av ändringarna i vapendirektivet bereddes av utskottet under våren 2023 och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2023. Utskottet uttalade då bl.a. att det noga kommer att följa tillämpningen av de nya reglerna. Detta är fortfarande utskottets avsikt. Utifrån den korta tid som gått sedan reglerna trädde i kraft är utskottet inte berett att ta initiativ till ett tillkännagivande om förändring av bestämmelserna om licensplikt för vapenmagasin på det sätt som motionärerna begär. Därmed avstyrker utskottet motion 2023/24:1279 (M) yrkande 1 och motion 2023/24:2713 (C).

Tidsbegränsade licenser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om tidsbegränsade licenser.

Motionen

I motion 2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att slopa kravet på förnyande av tillstånd vart femte år för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 2 kap. 4 § vapenlagen framgår att en enskild person kan få tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Godtagbara ändamål är jakt, målskytte, skydd och avlivning av fällfångade djur, men om det finns synnerliga skäl får tillstånd beviljas också för andra, s.k. udda ändamål (2 kap. 5 a § vapenförordningen). Förutom tillstånd för skjutning för vissa ändamål kan en enskild också beviljas

innehavstillstånd om vapnet har samlar-, prydnads- eller affektionsvärde (2 kap. 4 § vapenlagen).

Som en generell förutsättning för tillstånd att inneha skjutvapen gäller enligt 2 kap. 5 § första stycket vapenlagen att det skäligen ska kunna antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Vidare förutsätter tillstånd för skjutning att vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse. Vad specifikt gäller helautomatiska vapen och enhandsvapen, med undantag för start- och signalvapen, gäller enligt 2 kap. 6 § att tillstånd får beviljas endast om det finns synnerliga skäl. Enligt 2 kap. 6 a § ska tillstånd för en enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott tidsbegränsas till att gälla i högst fem år. Det gäller dock inte om särskilda skäl talar emot en sådan begränsning. När det gäller helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott omprövas alltså tillståndet som regel vart femte år.

Polismyndigheten är i dag ensam tillståndsmyndighet i vapenärenden (2 kap. 2 §).

Pågående arbete

Som nämnts i föregående avsnitt gav regeringen i maj 2022 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå hur EU:s ändringsdirektiv ska genomföras i svensk rätt. Därutöver fick utredaren i uppdrag att se över vapenlagstiftningen. Det huvudsakliga syftet med översynen var att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. Utredaren ska

- lämna förslag på ändringar som bedöms nödvändiga för att göra vapenlagstiftningen mer överskådlig och lättillgänglig
- ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare
- ta ställning till om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör legala vapeninnehavares vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelserna.

Utredaren biträds av en parlamentariskt sammansatt referensgrupp och ska lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget i denna del skulle ursprungligen redovisas senast den 10 november 2023 (dir. 2022:40).

Den 30 mars 2023 beslutade regeringen i ett tilläggsdirektiv till den ovannämnda utredningen om att utvidga uppdraget. Utredaren ska nu även bl.a.

- föreslå en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelse som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen
- föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas

- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl,
- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas
- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott bör avskaffas
- ta ställning till om det förenklade förfarande för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv bör genomföras,
- föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid
- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredarens förslag ska vara förenliga med EU:s kodifierade vapendirektiv. Uppdraget förlängdes och ska redovisas senast den 10 maj 2024 (dir. 2023:50).

I juli 2023 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av fördelningen av de uppgifter som de statliga förvaltningsmyndigheterna ansvarar för inom jakt- och viltvårdsområdet. I uppdraget ingår att analysera om det statliga åtagandet inom jakt- och viltvårdsområdet bör omprövas och utreda formerna för samt föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå. Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till vilka uppgifter som kan föras över till en ny jakt- och viltvårdsmyndighet
- analysera och föreslå förändringar i ansvaret för hantering av vapen-tillstånd
- analysera och vid behov föreslå förändringar i myndighetsansvaret för tillsynen av och tillståndsprövningen för skjutbanor
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025 (dir. 2023:108).

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2019 behandlade utskottet motionsyrkanden om tidsbegränsade tillstånd. Utskottet menade att eftersom det dagligen görs automatiska slagningar mot belastnings- och misstankeregister kunde det ifrågasättas om systemet med tidsbegränsade licenser fyller någon egentlig funktion och inte bara i onödan försvårar för aktiva och seriösa skyttar. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att reglerna för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen borde förenklas och att man borde överväga att slopa kravet på förnyande av tillstånd vart femte år samt att detta borde tillkännages för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2018/19:JuU29 s. 29 f., rskr. 2018/19:298). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 50).

År 2020 fann utskottet åter skäl att rikta ett sådant tillkännagivande till regeringen eftersom någon utredning ännu inte hade tillsatts. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2019/20:JuU33 s. 30, rskr. 2019/20:304). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 65).

Vid behandlingen av regeringens proposition Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv behandlades även motioner om tidsbegränsade licenser (bet. 2020/21:JuU11 s. 17 f.). Utskottet anförde följande:

Som framgår ovan har riksdagen vid två tillfällen tillkännagett för regeringen att reglerna för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen bör förenklas och att man bör överväga att slopa kravet på förnyande av tillstånd vart femte år. Regeringen tar upp dessa tillkännagivanden i propositionen men anser att den bedömning som gjordes när det nuvarande kravet på tidsbegränsning av tillstånd till helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott infördes år 2000 alljämt är giltig (prop. 1999/2000:27 s. 34). Denna bedömning grundar sig på att det handlar om vapen som är särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga, och syftet med bestämmelsen är att säkerställa en kontinuerlig uppföljning och att förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda. Utskottet noterar den bedömningen men ser samtidigt att Sverige har en mycket restriktiv vapenlagstiftning med omfattande krav på den som vill köpa och använda vapen. Utskottet finner vidare att det är viktigt med klara och tydliga regler och att en ordentlig vandelsprövning görs av dem som söker vapenlicens. Som utskottet emellertid också anført, såväl ovan som vid tidigare tillfällen, bör samhället inte försvåra för skötsamma jägare och skyttar i onödan. Vad särskilt gäller frågan om tidsbegränsade vapenlicenser har utskottet också tidigare pekat på att det dagligen görs automatiska slagningar mot belastnings- och misstankeregister, vilket kan föranleda en återkallelse av vapentillstånd. Detta, tillsammans med de övriga kontroller som kan inleda ett omprövningsförfarande, framhålls också av regeringen som tillräckligt för att uppfylla direktivets krav på regelbunden omprövning. Mot denna bakgrund anser utskottet att det eventuella mervärde som nuvarande ordning kan ge, t.ex. när det gäller att upptäcka förändringar i den enskilda vapenägarens behov av vapnet, inte uppväger det merarbete som ordningen innebär för såväl vapenägare som tillståndsmyndighet. Sammantaget anser utskottet därför att systemet med tidsbegränsade licenser för helautomatiska vapen och enhandsvapen bör avskaffas. Med hänsyn till regeringens inställning till tidigare tillkännagivanden anser utskottet vidare att det finns skäl att göra ett skarpare och i tiden bestämt tillkännagivande. Utskottet föreslår därför ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att den under 2021 ska återkomma till riksdagen med ett förslag om att avskaffa tidsbegränsade licenser för helautomatiska vapen och enhandsvapen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:167). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 72).

Även vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2021/22 föreslog utskottet ett tillkännagivande om tidsbegränsade licenser (bet. 2021/22:JuU28 s. 23). Utskottet anförde följande:

Utskottet vidhåller att kravet på förnyande av tillstånd vart femte år för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen bör avskaffas. Den återkommande tillståndsprövningen belastar den enskilda vapeninnehavaren, medan nyttan med förfarandet kan ifrågasättas, eftersom det kontinuerligt görs samkörningar av olika register för dem som innehar

vapenlicens. Det är därför angeläget att regeringen vidtar åtgärder som motsvarar det som riksdagen tidigare har tillkännagett i frågan.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:275). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 133).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har riktat ett flertal tillkännagivanden till regeringen om att återkomma med ett förslag om att avskaffa tidsbegränsade licenser för helautomatiska vapen och enhandsvapen. Utskottet välkomnar att frågan ska ses över i den pågående utredningen om vapenlagstiftningen. Därför finns det inte anledning för utskottet att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:1279 (M) yrkande 6. Motionsyrkandet avstyrks.

Licenshantering vid vapenbyte

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om licenshantering vid vapenbyte.

Motionen

I motion 2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 2 anser motionären att vapenägare som byter in ett vapen som han eller hon har licens för borde kunna köpa ett nytt i samma vapenklass utan att en ny prövning behöver göras av Polismyndigheten. I stället kan vapenhandlaren göra en kontroll mot vapenregistren.

Bakgrund

Enligt bestämmelser i 1 a kap. vapenlagen ska Polismyndigheten med hjälp av automatiserad behandling föra fyra separata register: vapeninnehavarregistret, vapenregistret, vapenhandlarregistret och registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Vapenregistren ska ha till ändamål att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt lagen och att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller beivra brott med anknytning till skjutvapen.

I promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) gjorde utredaren bedömningen att i fråga om utökning av vapenhandlares uppgifter kan en överföring av tillståndsprövning i vapenärenden till vapenhandlare inte ske med bibehållen rättssäkerhet. För att effektivisera tillståndsprövningen och förkorta handläggningstiderna i tillståndsärenden borde enligt utredaren i stället Polismyndighetens tillståndsprövning i okomplicerade vapenärenden

kunna automatiseras. Handlaren skulle då elektroniskt kunna anmäla ett tilltänkt köp till polisen, som gör en automatiserad prövning av ärendet och inom en viss kortare tid – exempelvis några dagar – utfärdar ett automatiserat tillståndsbeslut eller meddelar vapenhandlaren att det finns hinder mot att bevilja ansökan. Ges tillstånd kan handlaren därefter lämna ut vapnet till köparen. Förslagen i promemorian remitterades men har inte lett till författningsändringar.

I det tilläggsdirektiv till utredningen om en översyn av vapenlagstiftningen som redogörs för ovan har utredaren fått i uppdrag att bl.a. överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas, se avsnittet Tidsbegränsade licenser.

Tidigare riksdagsbehandling

Efter att ha avstyrkt motionsyrkanden om licenshantering vid vapenbyte i ett flertal betänkanden anförde utskottet i betänkande 2019/20:JuU33 följande (s. 36 f.):

I fråga om motionsyrkanden om licenshantering vid vapenbyte konstaterar utskottet att processen att ersätta ett vapen med ett annat enligt nuvarande ordning är onödigt tidskrävande. I stället för att behöva ansöka om licens för det nya vapnet och invänta polisens hantering i det ärendet borde det i de flesta fall vara möjligt att lämna in det vapen som ska bytas ut och samtidigt hämta ut det nya vapnet, och i samband med det skicka in nödvändiga papper till Polismyndigheten för licensbyte. Vid ansökningar om vapenlicens som kräver utredning bör dock ansökan om vapenlicens skickas in till ansvarig myndighet innan ett byte kan ske. Detta bör regeringen ges till känna.

Utskottet tillstyrkte de aktuella motionerna och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:304). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 66).

Liknande motioner tillstyrktes av utskottet med motsvarande resonemang i det efterföljande årets motionsbetänkande om vapenfrågor. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2020/21:JuU30 s. 31, rskr. 2020/21:398). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 101 f.).

Även vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2021/22 föreslog utskottet ett tillkännagivande om licenshantering vid vapenbyte (bet. 2021/22:JuU28 s. 27 f.). Utskottet anförde följande:

Som utskottet tidigare har konstaterat finns det anledning att se över bestämmelserna om licenshantering vid vapenbyte, då det i dag är en onödigt tidskrävande process. Som redogörs för ovan har riksdagen också lämnat tillkännagivanden till regeringen med den innebörden. Då tillkännagivandena inte synes ha föranlett några faktiska beredningsåtgärder i Regeringskansliet anser utskottet att det finns skäl för riksdagen att rikta ytterligare ett tillkännagivande i frågan till regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:275). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 133).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har vid tre tillfällen tidigare beslutat om tillkännagivanden till regeringen om en översyn av bestämmelserna om licenshantering vid vapenbyte. Med hänsyn till det arbete som pågår i frågan finns det inte nu skäl för riksdagen att ta ytterligare ett sådant initiativ. Utskottet avstyrker därför motion 2023/24:1279 (M).

Licenser för enhandsvapen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om licenser för enhandsvapen.

Motionen

I motion 2023/24:185 av Magnus Persson (SD) begärs att regeringen ser över reglerna om licenser för enhandsvapen till jakt och eftersök och tar fram ett förslag som möjliggör en sådan vapenlicens för eftersöksjägare eller etablerade hundförare samt yrkesjägare.

Bakgrund

Tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen får enligt 2 kap. 6 § vapenlagen beviljas endast om det finns synnerliga skäl. Detta gäller dock inte för start- eller signalvapen. Av 2 kap. 5 § 1 b vapenförordningen framgår att tillstånd för enhandsvapen av flerskottstyp för jakt eller avlivning av djur får ges för yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov.

I promemorian Tillståndsprovning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) lämnades förslag om att förtydliga vad kravet på synnerliga skäl innebär i fråga om enenskilds innehav av enhandsvapen för jakt. Förslagen i promemorian remitterades men har inte lett till författningsändringar.

I det tilläggsdirektiv till utredningen om en översyn av vapenlagstiftningen som redogörs för ovan har utredaren fått i uppdrag att bl.a. överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl, se avsnittet Tidsbegränsade licenser.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2019/20 behandlade utskottet ett motionsyrkande om tillfälliga licenser för enhandsvapen knutna till uppdraget som eftersöksjägare (bet. 2019/20:JuU33 s. 36). Utskottet uttalade att det tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden med hänvisning till att licenskraven är väl avvägda och att beredningen av

utredningspromemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30), som innehåller förslag i frågan, borde avvaktas. Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:304).

Därefter har ett liknande motionsyrkande avstyrkts av utskottet genom förenklad beredning (bet. 2020/21:JuU30).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det i den pågående utredningen om vapenlagstiftningen ska övervägas om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl. Eftersom en översyn av reglerna pågår finns det inte anledning för utskottet att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:185 (SD). Motionen avstyrks.

Utökad vapengarderob

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utökad vapengarderob.

Motionen

I motion 2023/24:143 av Mathias Bengtsson (KD) begärs att vapengarderoben ska utökas så att jägare tillåts ha fler än fyra vapen utan att det behöver motiveras särskilt.

Bakgrund

En enskild person beviljas tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om han eller hon kan visa behov av vapnet för ett godtagbart ändamål (2 kap. 4 § vapenlagen).

Tillstånd måste sökas för varje vapen. För tillstånd till innehav av jaktvapen krävs vidare enligt 2 kap. 4 § första stycket vapenförordningen att den sökande har avlagt ett prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet. Den som har avlagt ett sådant prov ska anses ha behov av jaktvapen om inte särskilda skäl talar emot det. Behovet ska anses motsvara fyra jaktvapen om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov (2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen). I Polismyndighetens allmänna råd om vapenlagstiftningen anges att tillstånd till innehav av fler än sex jaktvapen endast bör meddelas undantagsvis (RPSFS 2009:13, FAP 551-3, s. 13).

Den s.k. vapengarderoben för jaktvapen har tillkommit för att förenkla prövningen och åstadkomma en mer enhetlig bedömning i tillståndsfrågorna (prop. 1999/2000:27 s. 39).

I det tilläggsdirektiv till utredningen om en översyn av vapenlagstiftningen som redogörs för ovan har utredaren fått i uppdrag att bl.a. föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas, se avsnittet Tidsbegränsade licenser.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om en utökad vapengarderob, bl.a. under våren 2019 i betänkande 2018/19:JuU29 (s. 29 f.).

Utskottet anförde följande:

Den nuvarande regleringen av vapengarderoben innebär att normalbehovet för en jägare anses motsvara fyra vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov. Enligt utskottets mening motsvarar dock dagens reglering av vapengarderoben inte fullt ut de behov som kan finnas för vissa jägare och det finns därför anledning att se över begränsningen av antalet vapen som en jägare får ha i syfte att möjliggöra innehav av ett större antal vapen. Vad utskottet nu anført bör riksdagen ge regeringen till känna.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:298). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 50).

I betänkande 2019/20:JuU33 (s. 30 f.) behandlade utskottet liknande motioner, vilka avstyrktes med hänvisning till tillkännagivandet från 2019. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:304).

I betänkande 2020/21:JuU30 (s. 24 f.) tillstyrkte utskottet åter motioner i frågan med hänvisning till att regeringens tillgodoseende av det tidigare tillkännagivandet dröjde. Riksdagen ställde sig bakom detta (rskr. 2020/21:398). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 102).

I betänkande 2021/22:JuU28 (s. 29 f.) tillstyrkte utskottet ännu en gång motioner i frågan med hänvisning till att regeringens tillgodoseende av de tidigare tillkännagivandena dröjde. Riksdagen ställde sig bakom detta (rskr. 2021/22:275). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 133 f.).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit vikten av att göra en översyn av regleringen av vapengarderoben i syfte att möjliggöra innehav av ett större antal jaktvapen än i dag. Med hänsyn till det arbete som pågår i frågan finner utskottet att det inte finns anledning att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:143 (KD). Utskottet avstyrker motionen.

Vapenlicens för flera ändamål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om vapenlicens för flera ändamål.

Motionen

I motion 2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 3 anförs att regeringen bör överväga att förändra reglerna så att ett vapen med målskyttelicens får användas även för jakt.

Bakgrund

Tillstånd att inneha skjutvapen får enligt 2 kap. 5 § vapenlagen beviljas endast för särskilt angivna ändamål. Vapnet måste även vara lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse. Det ändamål för vilket ägaren är berättigad att använda sitt vapen ska vara preciserat i tillståndsbeviset (8 kap. 2 § Polismyndighetens föreskrifter om vapenlagstiftningen RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till döms till böter eller fängelse i högst sex månader (9 kap. 2 § vapenlagen).

Den som har tillstånd att inneha vapen för målskjutning får inte använda det för jakt. Däremot får den som har vapen för jakt eller skyddsändamål enligt 3 kap. 3 § vapenförordningen använda det även till övning eller tävling.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om vapenlicens för flera ändamål, bl.a. vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2014/15. Utskottet uttalade att kravet att ett tillstånd till vapeninnehav endast ska meddelas för särskilt angivna ändamål är rimligt och att det därför saknades anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen om att ett tillstånd ska kunna kopplas till flera ändamål. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2014/15:JuU16 s. 62, rskr. 2014/15:152).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör inte någon annan bedömning än tidigare vad gäller frågan om vapenlicens för flera ändamål. Därmed avstyrker utskottet motion 2023/24:1279 (M) yrkande 3.

Ålderskravet för tillstånd för jaktvapen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ålderskravet för tillstånd för jaktvapen.

Motionen

I motion 2023/24:762 av Lars Beckman (M) anförs att det bör övervägas att tillåta jakt på egen hand från det år man fyller 16 år för den som har jägarexamen.

Bakgrund

För tillstånd till innehav av jaktvapen krävs att sökanden avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet (2 kap. 4 § vapenförordningen), s.k. jägarexamen. Det finns ingen fastställd nedre åldersgräns för att få ta jägarexamen.

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen krävs tillstånd för att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Vissa undantag finns och det är t.ex. under vissa förutsättningar tillåtet att inneha skjutvapen som lån. Ett skjutvapen får lånas ut till den som är under 18 år om låntagaren har fyllt 15 år, vapnet ska innehas och användas under långgivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen eller helautomatiskt vapen (3 kap. 3 § vapenlagen).

I Polismyndighetens allmänna råd om vapenlagstiftningen anges bl.a. följande om ålderskrav (RPSFS 2009:13, FAP 551-3, s. 9 f.). För att tillstånd till innehav av skjutvapen ska meddelas beträffande någon som inte fyllt 18 år bör mycket höga krav ställas på personlig lämplighet och mognad. En elev som genomgår utbildning vid ett skyttegymnasium, naturbruksgymnasium eller yrkesutbildning inom jakt- och viltvård bör kunna meddelas tillstånd till innehav av jakt- eller målskjutningsvapen även om eleven inte uppfyller ålderskravet. Detta gäller särskilt för kolsyre-, luft- eller fjädervapen. Gäller ansökan annat jakt- eller målskjutningsvapen bör det krävas att det finns ett yttrande från rektor, studierektor eller gymnasiets skjutinstruktör. Den för självständigt lån föreskrivna åldersgränsen, som är 18 år, bör i huvudsak gälla för tillstånd till innehav av jaktvapen. Åldersgränsen bör emellertid inte vara absolut. Ungdomar under 18 år bör således kunna få egna vapentillstånd under särskilda förutsättningar, t.ex. om den unge fyller 18 år i nära anslutning till jaktsäsongens början. Tillstånd att inneha skjutvapen bör inte ges till den som är under 15 år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet om jakt på egen hand från det år man fyller 16 år för den som har jägarexamen och avstyrker därmed motion 2023/24:762 (M).

Europeiskt skjutvapenpass

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om det europeiska skjutvapenpasset.

Motionen

I motion 2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 4 anförs att regeringen bör överväga att implementera det europeiska vapenpasset fullt ut på så sätt att vapenägare från andra länder inte behöver ansöka om införseltillstånd för vapen och ammunition.

Bakgrund

Av 3 kap. 9 § vapenförordningen framgår att Polismyndigheten efter ansökan ska utfärda ett europeiskt skjutvapenpass till den som har tillstånd att i Sverige inneha ett sådant skjutvapen som avses i bilagan till vapenförordningen. Skjutvapenpasset ska ha en begränsad giltighetstid och det får återkallas av Polismyndigheten om det finns särskilda skäl för det.

Av 2 kap. 11 § vapenlagen följer att det för tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige gäller samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapnen enligt 3–6 §§. Av 2 kap. 12 § följer vidare att ett införseltillstånd ger rätt att i Sverige inneha de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som förts hit med stöd av tillståndet under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet.

Sverige har inte genomfört det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv. Enligt det förenklade förfarandet får bl.a. jägare och sportskyttar under vissa förutsättningar inneha skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater förutsatt att de har ett europeiskt skjutvapenpass och kan styrka skälet för sin resa.

I det tilläggsdirektiv till utredningen om en översyn av vapenlagstiftningen som redogörs för ovan har utredaren fått i uppdrag att bl.a. ta ställning till om det förenklade förfarande för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv bör genomföras, se avsnittet Tidsbegränsade licenser.

Tidigare riksdagsbehandling

I 2019 års betänkande om vapenfrågor behandlades motioner om att föra in vapen till Sverige. Utskottet anförde att jägare som vill resa och jaga i andra EU-länder i dag upplever att det är svårt att ta med sig vapen över gränserna. Detsamma gäller för sportskyttar som t.ex. vill tävla i ett annat land. Utskottet ville därför att regeringen skulle ta initiativ till en översyn av reglerna om europeiskt skjutvapenpass och reglerna om införseltillstånd i syfte att underlätta för jägare och sportskyttar att ta med sig vapen över gränserna vid resor inom EU. Detta borde riksdagen, enligt utskottet, tillkänna för regeringen. Utskottet tillstyrkte därmed motionerna i fråga. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2018/19:JuU29 s. 44 f., rskr. 2018/19:298). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 51).

Våren 2020 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om europeiskt skjutvapenpass med hänvisning till tillkännagivandet från det föregående året. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2019/20:JuU33 s. 41 f., rskr. 2019/20:304). Även året därpå behandlades denna typ av motioner. Utskottet ansåg att regeringens behandling av tillkännagivandet dröjde och att det därmed fanns anledning för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag i enlighet med det tidigare tillkännagivandet. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2020/21:JuU30 s. 35 f., rskr. 2020/21:398). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 102).

I 2022 års betänkande om vapenfrågor behandlades motioner om europeiskt skjutvapenpass. Utskottet anförde att riksdagen tidigare riktat tillkännagivanden till regeringen om en översyn av reglerna för ett europeiskt skjutvapenpass och att det stod fast vid de bedömningar som gjorts vid dessa tillfällen. Eftersom regeringens behandling av tillkännagivandena dröjt fanns det enligt utskottet anledning för riksdagen att rikta ännu ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag i enlighet med de tidigare tillkännagivandena. Utskottet tillstyrkte därmed motionerna i fråga. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2021/22:JuU28 s. 32 f., rskr. 2021/22:275). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 134).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har riktat flera tillkännagivanden till regeringen om en översyn av reglerna för ett europeiskt skjutvapenpass, senast under våren 2022. Utskottet välkomnar att frågan ska ses över i den pågående utredningen om vapenlagstiftningen. Därför finns det inte anledning för utskottet att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:1279 (M) yrkande 4. Motionsyrkandet avstyrks.

Vapenlicenser och psykisk ohälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om vapenlicenser och psykisk ohälsa.

Motionen

I motion 2023/24:1106 av Crister Carlsson och Malin Höglund (båda M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att utreda hur en vapenlicensinnehavare ska kunna känna sig trygg i att söka vård för psykisk ohälsa utan att få vapnen beslagtagna i de fall det inte är nödvändigt.

Bakgrund

Ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas av Polismyndigheten bl.a. om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen (6 kap. 1 § vapenlagen). Det är Polismyndigheten som prövar frågor om återkallelse. Enligt 6 kap. 6 § vapenförordningen ska en läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen omedelbart anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

I Polismyndighetens allmänna råd om vapenlagstiftningen anges bl.a. följande om återkallelse (RPSFS 2009:13, FAP 551-3, s. 52 f.). En återkallelse av ett tillstånd att inneha skjutvapen är en ingripande åtgärd och det är därför av största vikt att ett sådant beslut föregås av en omsorgsfull och noggrann prövning samt att utredningen i ärendet blir så fullständig som möjligt. En omprövning av ett tillstånd att inneha skjutvapen bör regelmässigt inledas när en läkare anmält till Polismyndigheten att en patient av medicinska skäl inte kan anses lämplig att inneha skjutvapen. Framgår det av anmälan att patientens olämplighet bedöms vara av tillfällig natur bör återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen inte ske innan en förnyad kontakt med läkaren tagits. Omprövning av innehavstillstånd bör övervägas även om någon anmälan enligt 6 kap. 6 § vapenlagen inte gjorts men Polismyndigheten på annat sätt fått kännedom om att en vapeninnehavare har drabbats exempelvis av allvarlig ålders- eller personlighetsförändring som ger utslag i aggressioner eller psykisk störning eller av fysisk sjukdom av sådan beskaffenhet att den påtagligt inverkar på förmågan att hantera vapen, t.ex. synfel, och att fortsatt innehav kan medföra olycksrisk. Detsamma bör gälla när någon uttalat tydlig livsleda. Polismyndigheten bör inhämta yttrande från en läkare eller social myndighet i sådana fall. Ett beslut om återkallelse på grund av brister i den personliga lämpligheten bör i regel omfatta en vapeninnehavares samtliga vapen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att bestämmelserna om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen har en lämplig utformning och avstyrker därför motion 2023/24:1106 (M).

Vapenamnesti

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vapenamnesti.

Jämför reservation 2 (S, V, C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 39 anförs att regeringen bör överväga en vapenamnesti i syfte att minska antalet skjutvapen som cirkulerar i kriminella kretsar.

Gudrun Nordborg m.fl. (V) anser i kommittémotion 2023/24:2322 yrkande 7 att regeringen bör ta initiativ till regelbundet återkommande vapenamnestier i syfte att få människor att lämna in illegala vapen, ammunition och explosiva varor.

Bakgrund

Bestämmelser om skrotning av skjutvapen finns i 4 kap. vapenlagen. Av 4 § framgår att skjutvapen som ska skrotas ska lämnas till Polismyndigheten. Den som lämnar ett vapen för skrotning ska bifoga tillhörande tillståndsbevis.

Tidsbegränsade vapenamnestier har i Sverige genomförts vid fyra olika tillfällen. Syftet med amnestierna har varit att minska antalet illegala vapen i samhället. Den senaste vapenamnestin genomfördes under perioden februari–april 2018 och innebar att den som utan tillstånd innehade ett vapen eller ammunition frivilligt kunde lämna in vapnet eller ammunitionen till Polismyndigheten (1 § lagen [2017:807] om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott).

Under perioden den 15 oktober 2018–11 januari 2019 genomfördes en amnesti för explosiva varor såsom t.ex. handgranater.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om att regeringen ska ta initiativ till regelbundet återkommande vapenamnestier i syfte att få människor att lämna in illegala vapen, ammunition och explosiva varor behandlades av utskottet under våren 2020. Utskottet uttalade att det inte var berett att ställa sig bakom motionsyrkandet och avstyrkte det därför. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2019/20:JuU33 s. 44 f., rskr. 2019/20:304).

Därefter har ett liknande motionsyrkande avstyrkts av utskottet genom förenklad beredning (bet. 2021/22:JuU28).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ta något initiativ med anledning av det som anförs i motionerna om tidsbegränsade vapenamnestier. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2023/24:2322 (V) yrkande 7 och 2023/24:2640 (S) yrkande 39.

Förvaring av vapen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förvaring av vapen.

Motionen

I motion 2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att avveckla det bedömningssystem som Polismyndigheten tillämpar och som leder till alltför betungande krav på vapenförvaring för privatpersoner.

Bakgrund

Enligt 5 kap. 1 § vapenlagen är den som innehar skjutvapen eller ammunition skyldig att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den. När skjutvapen inte brukas ska de förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme (5 kap. 2 §). Polismyndigheten får enligt 9 kap. 1 § vapenförordningen meddela närmare föreskrifter om hur skjutvapen och ammunition ska förvaras.

I Polismyndighetens allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2009:13, FAP 551-3) anges bl.a. följande om förvaring av vapen och ammunition (s. 49). Polismyndigheten bör pröva om särskilda förvaringsvillkor ska meddelas i samband med att ett tillstånd till innehav av vapen beviljas. Det är antalet vapen som förvaras, vilken typ av vapen det är och vilken farlighetsgrad de har som bör vara avgörande för vilken säkerhetsnivå som bör råda vid förvaringen. Om flera medlemmar i en familj, som bor i en gemensam bostad, har vapen bör familjens totala vapeninnehav vara avgörande för frågan om behovet av att meddela särskilda förvaringsvillkor. Vid förvaring av mer än fem helautomatiska vapen eller tio enhandsvapen eller tjugo gevär bör de förvaringsregler som enligt bestämmelserna i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vapenhandlars och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m. (FAP 556-2) gäller för skytteföreningar ligga till grund för förvaringsvillkoren.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om förvaring av vapen som rört förvaringsvillkor i samband med att tillstånd till vapeninnehav beviljas, bl.a. våren 2021 då utskottet inte fann skäl att ta något initiativ till en översyn av bestämmelserna på området (bet. 2020/21:JuU30 s. 34). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:398).

Även våren 2022 avstyrkte utskottet ett liknande yrkande genom förenklad beredning (bet. 2021/22:JuU28).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att det inte finns skäl att ta något initiativ till en översyn av bestämmelserna om förvaring av vapen. Därmed avstyrker utskottet motion 2023/24:1279 (M) yrkande 5.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena i bilaga 2 överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Motionsyrkandena behandlades i betänkande 2022/23:JuU17. Riksdagen avtog motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, punkt 1 (SD, C)

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Ulrika Liljeberg (C) och Pontus Andersson Garpvall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M) yrkande 1 och

2023/24:2713 av Helena Vilhelmsson (C).

Ställningstagande

Som en del av implementeringen av ändringarna i EU:s vapendirektiv har riksdagen beslutat att vissa vapenmagasin ska vara licenspliktiga. Den reglering som har införts är en innehavsreglering. Detta är enligt vår mening en rättsosäker och krånglig lösning. Kravet på licens för vapenmagasin kan dessutom innebära att den som råkar ha kvar magasin till vapen som inte längre finns i ens ägo, utan vetskap om det, begår vapenbrott.

EU:s vapendirektiv kräver endast att länderna reglerar användningen av vapenmagasin. En sådan användarreglering har också införts i andra EU-länder. Riksdagen har tidigare förespråkat att EU:s vapendirektiv genomförs på en miniminivå. Att så inte skedde motiverade regeringen med tidsbrist, då Sverige riskerade att få betala böter till EU. Nu när processen i EU-domstolen är avslutad anser vi att det är dags att ändra regleringen av vapenmagasin. Den nuvarande innehavsregleringen är enligt vår mening en tydlig överimplementering. Det är angeläget att se över regleringen och ändra den så att även Sverige får en användarreglering. På så sätt skulle vi komma ifrån de bestämmelser som i dag innebär problem för jägare, skyttar, samlare, handlare m.fl.

Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som tillgodoser det anförda.

2. Vapenamnesti, punkt 10 (S, V, C, MP)

av Annika Strandhäll (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C), Rasmus Ling (MP), Sanna Backeskog (S) och Lars Isacsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 7 och

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 39.

Ställningstagande

Genom återkommande amnestier för illegala vapen och ammunition är det möjligt att minska andelen vapen i samhället. Det är i rådande läge av stor vikt att skjutvapen som cirkulerar i gängkriminella kretsar kan tas om hand, vilket en vapenamnesti kan bidra till. En sådan amnesti innebär att vem som helst kan lämna in skjutvapen och ammunition anonymt till polisen och slippa rättsliga påföljder. Eftersom sprängämnen inte omfattas av vapenlagen krävs särskilda amnestier för explosiva varor. Under den senaste vapenamnestin våren 2018 fick polisen in 12 000 vapen. De flesta lämnades in i storstadsregionerna och enstaka vapen kunde kopplas till den kriminella miljön. Den första amnestin för explosiva varor hölls under hösten 2018. Även om de sprängmedel som lämnades in inte i önskad omfattning kom från kriminella gäng vid detta tillfälle bör åtgärden upprepas. I samband med återkommande vapenamnestier bör även anhöriga kunna få stöd från myndigheterna, så att de vågar anmäla närstående som har illegala vapen.

Vi anser mot denna bakgrund att regeringen bör ta initiativ till nya vapenamnestier för att få människor att lämna in illegala vapen, ammunition och explosiva varor.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:143 av Mathias Bengtsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta mer än fyra vapen i vapengarderoben utan särskilt tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:185 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket gällande licens på enhandsvapen för jakt och eftersök och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:762 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att man ska kunna få jaga på egen hand med jägarexamen från det år man fyller 16 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1106 av Crister Carlsson och Malin Höglund (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur en vapenlicensinnehavare ska känna sig trygg i att kunna söka vård för psykisk ohälsa utan att få vapnen beslagtagna i de fall det inte är nödvändigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1168 av Katarina Tolgfors och Marléne Lund Kopparklint (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ansvaret för inspektion av landets skjutbanor bör återgå till Fortifikationsverket och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1279 av Emma Ahlström Köster (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att uppdatera magasinlagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förenkla vapenlicenser (i samma klass) och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att möjliggöra att samma vapen kan användas vid både målskytte och jakt och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att implementera det europeiska vapenpasset fullt ut och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avveckla 20-poängssystemet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avveckla femårslicenser och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1557 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om hur man tillgodogör sig den digitala tekniken och om att underlätta hanteringen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1686 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att tillåta förvaring av jaktvapen på annan adress än sin folkbokföringsadress och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2168 av Helena Storckenfeldt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda möjligheten att förvara vapen i annans vapensåp och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2255 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för vapensamlingar i syfte att underlätta och stötta det kulturella viktiga arbetet med att bevara och vårda ett viktigt kulturarv och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till regelbundet återkommande vapenamnestier i syfte att få människor att lämna in illegala vapen, ammunition och explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att legalisera långtidsförvaring av jaktvapen på tredje parts adress och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vapenamnesti och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2713 av Helena Vilhelmsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra reglerna om licensplikt för vapenmagasin och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
12. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:1168	Katarina Tolgfors och Kopparklint (båda M)	Marléne Lund
2023/24:1557	Johan Löfstrand m.fl. (S)	
2023/24:1686	Eric Westroth (SD)	
2023/24:2168	Helena Storckenfeldt (M)	
2023/24:2255	Sten Bergheden (M)	
2023/24:2479	Daniel Bäckström m.fl. (C)	29